

Balázs Attila

Kukorica János Vitéz

(Miként a közismert alapműből – Czabán György és Pálos György, valamint csak nagyon picit Montipájon meg T. S. sugallatára-vezérlésére – a művelt közönség számára vászonra álmódja felülírott B. A.)

1.

Végtelen puszta nyári napsütésben, tikkadó. Két kiszáradt, zörgő bőrű férfialak kúszik elő a délibábos messziségből (mint amolyan magyar „Rózenkrancék”). Egyikénél írószer, másikánál hangszer, meghajolnak a kamera előtt, bemutatkoznak.

DEÁK: Jó napot kívánok, szerény deák vagyok!

DALNOK: Jó napot kívánok, szerény dalnok vagyok!

Egymással kezet fognak, majd ismét a kamerába néznek.

DEÁK: Nem másért jöttünk, tisztelt publikum, mint előadni egy szomorú szép régi történetet, nevezetesen Kukorica János Vitézét meg a márványtérű luszkáét, ha szabad így kifejeznem magam. Márvány...

A dalnok a húrokra csap, teli torokból zengi.

DALNOK: Tüzesen süt le a nyári nap sugára, az ég tetejéről a juhászbojtárra...

DEÁK: Állj!

Dalnok abbahagyja.

DEÁK: Nem megbeszéltük, hogy előbb a távoli eseményekkel kezdjük? A magyar–francia barátság jegyében.

DALNOK: Rendben.

DEÁK: Nos!

DALNOK: A franciák földje gyönyörű tartomány, egész paradicsom, egész kis Kánaán. Azért is vásott rá a törökök foga, pusztító szándékkal azért törtek oda.

Iszonyatos csatazaj, lónyihogással, halálhörgéssel. Zászlócafat lobog a kép sarkában, füst gomolyog be oldalról, hogy fuldoklik tőle mind a deák, mind a dalnok. Mindketten igyekeznek túlharsogni a pokoli zajt.

DEÁK: Itt állunk hát a szörnyűség kellős közepén, egyszerűen nincs szavam arra, amit látok. A kutyaszorítóba került francia király megsegítésére érkezett deli vitézeink amott összecsaptak a hitetlenekkel. Meg kell jegyeznem, csapatunk még rendesen ki sem pihenhetette magát a hosszú út viszontagságai után, máris újra bizonyítani kell. Hát, nem szeretnék a bőrükben lenni...

DALNOK (*továbbra is mint kitarató hőskrónikás*): Mikor a magyarság beért Franciaországba, a törökök ott már raboltak javába. Kirabolták a sok gazdag templom kincsét, és üresen hagytak minden borospincét. Látni lehetett sok égő város lángját, kivel szemközt jöttek, azt kardjukra hányták.

Belép a képbe a rémült, meggyötört francia király, könyörgőn, lúdtalptól kínzottan, együttérzésre vágyva ő is a kamerába néz, úgy panaszkodik.

KIRÁLY: Ugye, barátim, hogy keserves állapot? Kincsem vetélkedett Dárius kincsével, és most küszködnöm kell a legnagyobb nyomorral.

DEÁK (*a királyhoz, miközben gyengéden karon fogja*): Nyugodjék meg, kedves francia királyunk! Még jó, hogy nem ment ön is a csatába, hisz gyenge már az ön karja, bár a szíve nagy. Picit arrébb is húzódhatnánk éppen, nehogy itt ránk dőljön valami.

DALNOK: Izzad biz' a török véres verítéket, tőle a zöld mező vörös tengerré lett. Hej, csinálom-adta! Meleg egy nap ám ez, hegyé emelkedett már a török holttest. De a basa még él mennykő nagy, sérves hasával, és amott Kukorica Jancsit célozza vasával.

DEÁK: Na, őt nem félttem speciel. Kettőt csinál az abból az elvetemült gazemberből. Hanem, tényleg menjünk picit arrább! Esze és kardja a mi Jancsinknak: egyaránt vág. Szélesen.

Török harcos jelenik meg lóháton, előtte valami kapálódzó fehérfele látszik. Megugratja lovát, elvágta a zsákmánnyal.

KIRÁLY (*még szálnalmasabban elsápadva*): Mon dieux, hisz ez a fővezér átkozott fia! Megkaparintotta a lányomat, az én egyetlen külséányomat! Eztán ötlet hol találom? Olyan ez, mint egy rémálom.

Megtántorodik, majdnem elalél, úgy kell megfogni. Ebben a pillanatban egy másik lovas jelenik meg a rabló után kiáltva.

JÁNOS: Megállj, a hitedet!

A török meg se fordul, úgy legyint hátra.

JÁNOS (*dühödten*): Állj meg, vagy testeden mindjárt nyitok kaput, melyen át hitvány lelked pokolba fut!

DEÁK: Ne szaporítsd a szót, János! Nyomás utána!
DALNOK (önfeledten): Nyomás! Ha másért nem, Iluskáért!
DEÁK (megütközve): Mivel buzdítod, te szerencsétlen?

A dalnok kissé bambán néz a deákra. Közben a király nem bírja tovább, csendben leereszkedik, alfelére huppan, úgy marad.

KIRÁLY (motyog maga elé): A vakmerő Jean? Akkor még van remény. Ha megmented, vejemmé leszel, fiam.

2.

Hosszú üldözési jelenet a pusztában. János végül utoléri a törököt, egy csapásra kettéhasítja, amitől az egy vakondtúrás köré omlik, ott rendeződik el. János a kantáránál fogva megállítja a török lovát. Csend lesz ekkor hirtelen, béke. Esetleg kutya csahol a távolban, gerle bűg a közeli bokor ágán (cukrászkocsi csilingel vagy verkli szól – muzsikáló messzeség). János beletekint a rémült francia királynő gyönyörű szemébe. Női ajak szóra nyílik.

KIRÁLYLÁNY: Mon chéri, kedves szabadítóm! Annyit mondok, nagy a hálám irántad. Hogyha kedved tartja, feleséged leszek.

János arcán a szívében dúló harc tükröződik.

Flash: márvány bőré, remek női térd patak csillámló vize fölött.

János összerezzen.

JÁNOS: Menjünk, rózsám, drága rozém... Rózsám, előbb a te kedves papádhhoz. Ott majd közelebből megvizsgáljuk a dolgot.

Ezzel átemeli maga mögé a francia királynőt, és indulnak. Lódobogás mögöttük. A török valahogy feleszmélt, összerakta magát, felmászott a lovára, és a nyeregben imbolyogva menekül.

JÁNOS: Eh, hitvány ázsiai szédelgő, tartsd meg nyomorék macska-életed! Vidd hírül hazádnak, ami eszedbe jut! Gyí!

Mennek. A francia kisasszonyka csak Jeant átölelve tud a lovon maradni. Rázkódás. Egymáshoz simuló testek. János lepillant a széles, szőrös mellkasát szorító finom kezekre, arca görcsbe rándul. Megsarkantyúzza lovát, hogy hátul majdnem leesik a királynő. Eltűnnek a „francia” délibádban.

3.

Naplemente a pusztán, a csatateri „véres tónál”, ahogy a nap visszatükröződik benne. Rendkívül romantikus, szótlán jelenet. János egy pillanatra megállítja lovát a víznél. Nézi, a királynő beleborzong, még szorosabban kapaszkodik Jánosba, arcát a vitéz hátához szorítva. Jancsi hatalmasat sóhajt, ismét megsarkantyúzza lovát.

4.

Lakoma a francia király várában. Zenészek zenélnek, köztük a dalnok is. Ételtől-italtól roskadozó hosszú asztalnál dőzsölnek a győztes magyar katonák, közöttük a deák is. Középpontban ül a király, egyik oldalán Jánossal, másik oldalán a lányával. Iszogatás, víg terefere a kaja előtt. A deák kancsót emel, az egyik, vélhetően francia, dagadt meghívott felé biccent, aki mosolyog.

DEÁK: Jár a kancsó, nálunk így mondják.

Meghúzza, szaporán mozog az ádámcsutkája.

FRANCIA VENDÉG (elismerően bólintva): Merveilleux!

A muzsikások közül kiemelkedik a dalnok. Mint próféta bárd, belevág.

DALNOK: Amily kegyetlenül bántak a törökkel, csak úgy bánnak mindjárt a jó ételekkel. Nem is csoda biz' az, mert megéhezének, a nagy öldöklésben a derék vitézek.

Visszaül a dalnok, szól a muzsika. Kuktái élén kisvártatva megjelenik a szakács.

SZAKÁCS: Un petit goulasch derék magyar barátinknak! Voilá!

Roskadásig pakolják az asztalt. János egykedvűen bámul a kukoricasalátába. Csak néha mosolyodik el, akkor is kényszeredetten. Szemmel láthatóan erőt vett rajta a búskomorság. Mielőtt kezdődne az evészet, poharát kocogtatva szóra emelkedik a király.

KIRÁLY: Figyeljetek rám, ti nemes vitézek, bajnokok, mert nagy fontosságú az, amit itt mondani akarok.

Pisszegés, csend lesz, mindenki figyel. A király iszik egyet, köhint, tanulmányozza a bor láncát, csettint, majd folytatja.

KIRÁLY: Mindannyiótoknak őszintén köszönöm az önfeláldozó segítséget. Eztán majd, amennyire telik, én is a magyarok

segítségére leszek. Mert ahogy mi franciák mondjuk és valljuk: jó tett helyében jót várj. Külön lekötelezettje vagyok bátor Jean barátunknak. *(Jánoshoz kedvesen, joviálisan:)* Jean de Cucu... Cucuris, vagy hogy is... hangzik ez helyesen magyarul?

János összerezzen, kihúzza magát.

JÁNOS: Kukorica, méghozzá Jancsi, azaz János a becsületes nevem. Egy kicsit snassz, de ez van. Nem szégyenlem.

KIRÁLY: Nem is kell. Én a te nevedet másnak keresztelek. Légy Vitéz mától fogva. Vitéz Jean!

Csodálkozás, kisértés, különféle alkalmi tárgyak repülnek a magasba, koccintgatás. A király ismét csendre int.

KIRÁLY: Derék Vitézem, halld további beszédem! De ti is valahányan. János Vitéz csupa nagybetűvel, minthogy megmentetted kedves gyermekemet, vedd el feleségül! Vele együtt foglald el királyi székemet. Nekem már úgyis nagyon elegendem van belőle. Soha sem is akartam én királlyá lenni, inkább íróvá, de fejet kellett hajtanom a sors akarata előtt. Így hát homlokodra teszem a fényes koronát, tőled meg csak azt kívánom, hogy e várban rendelj nekem egy kis szobát, melyben hátralévő óráimat ketyegtetem. Legalább befejezhetem készülő regényem, vagy megírom a memoárjaimat. Mit szólsz hozzá?

Döbent csend, légy zümmögése hallik.

Flash: márványbőrű, remek női térd patak csillámló vize fölött. Két aprócska szőrszál térdkalácska alatt. Csilingelő leányének.

János arcán akkora sötét árny fut át, mint a griffmadaré. Illemből válasza emelkedik. A király kissé túlméretezett bőkezűségét alázatos hangon köszöni meg.

JÁNOS: Köszönöm szépen a király úr jóakarátát, amely rám nézve nem érdemelt jószág. Nem fogadhatom el semmiképp. Inkább szubjektív, mint objektív okokból, ahogy azt tudós deák urak mondanák. Mert csak testben vagyok én itt, de lélekben másutt járok. Hosszú históriát kéne elbeszélnem.

KIRÁLY: Csak ki velem, fiam, meghallgatjuk mi azt!

Az enni készülő családottsággal vegyes rémülettel fészkelődnek. A király csendre int. Valakit, aki távolabb falni kezd, felemelnek a szolgák, s gyorsan kivonszolják a teremből, hiába üvöltözik az illető.

KIRÁLY: Lehet, csak hiábavalóság, ami téged aggaszt.

JÁNOS: Nem, nem. Hogy is kezdjem hát..?

A dalnok felpattan, teli torokból zengi.

DALNOK: Tüzesen süt le a nyári nap sugára, az ég tetejéről a juhászbojtárra. Fölösleges...

KIRÁLY *(rögvest lehűtve a dalnokot)*: Ácsi, fölös igyekezet! Most nem a poézist, János vitéz történetét akarom hallani, ahogy saját szavaival elmeséli.

DALNOK *(visszaereszkedik, sértett büszkeséggel a ragasztott szakállába dörmögi)*: Nem ért a művészethez, hiába francia, és hiába szeretne. Se lanthoz, se kardhoz, hiába király, nem ért. Bárd nélkül nincs semmi.

János vitéz erőlködik, könnyek jelennek meg a szemében.

JÁNOS: Hogyan tettem szert a Kukorica névre? *(Megvakarja fejét)* Hát úgy, hogy kukorica között találtak engemet.

KIRÁLY: Gyerünk, monámí, tényleg érdekel.

KIRÁLYLÁNY *(bágyadtan)*: Halljuk, monserí, még ha szívem sejtí is, számára bús véget ér majd e történet.

5.

János könnyein keresztül áthullámszik a kép egy parasztház szobájába. Nagydarab, meglett, dühös férfi ül a székben a kemence mellett, pipafüstbe burkolózva. Mérgesen szipákol, öblösen köhög. Ijedt, hajlott asszony áll előtte csecsemővel a karjában.

APJOK: Zabigyerek a házamban!

ANYJOK: A tengeriben tanáltam, mondom, apjok. Szörnyen rítt. Nem hagyhattam ott. Isten se bocsátaná meg.

APJOK: Hogy az ördögnek nem köllött?! Francba! Szégyen a fejemre.

ANYJOK: Fölnevelem szegényt, úgysincs gyermekem.

APJOK: Aztán mi haszon fejébe'?

ANYJOK *(kérlelően)*: Hagyjon kend föl, apjok, azzal a haraggal. Ha felcsuporodik a kis istenadta, nem kell kendnek bérest-juhászt fogadnia.

APJOK *(pipáját szurkálva)*: No jó, de egyet mondok, ha híján lesz a birka, meghusángolom én a buzi kölkit, arra esküszöm!

ANYJOK: Esküdjön ke', én meg arra, hogy részemről a kicsinek szeretetben nem lesz hja.

Anyjok el. Apjok még dörmög, a fejét csóválja. Kirázza a pipát.

APJOK: Van, ki váltig kupakolhat, van, kinek meg rögvest... Egye fene! Lássuk hát, mit faragunk belőle. Mondom, Luciferrel!

6.

A faluvégi puszta. Tüzesen süt le a nyári nap sugára az ég tetejéről a juhászbojtárra, aki a subáján heverészik, darabka gumit

rágcsál, nyája szerte legelész a bokrosnál. Tenger virág nyílik a bojtár Jancsi körül, miközben ő erősen izzad. (Ez itt a desodor-reclam helye!) Melege van, valószínűleg attól is, hogy a szerelem tüze ég fiatal szívében. Érthető, hiszen legénnyé cseperedett Jancsikánk, márpedig tőle kőhajításnyira amarra karcsú, gömbölyű keblű, szőke, szemrevaló lány dalolgatva mossa a ruhákat. A lány szoknyája térdig fel van hajtvva, úgy áll a kissé arrább alföldi tavacskába torkolló patakban. Közel az itatóhoz, ahol a szikes sárban jól látszanak a patás állatok nyomai (tán Belzebúbé is?). Jancsi le nem tudja venni szemét a lány fehérítő térdéről, amely tényleg a természet remekműve.

JÁNOS (sóhaj): Szívemnek gyöngyháza, lelkem lluskája!

Kavicsot dob feléje, vigyázva, nehogy eltalálja, ám lluska nem néz rá, dolgozik rendületlenül. Robotol. Málénki.

JÁNOS (hangosabban sóhajtvva, hogy majd a lelke szakad ki): Szívemnek gyöngyháza, lelkem lluskája! Pillants ide, hiszen ezen a világon csak te vagy énnekem minden mulatságom. Gonosz mulatság a többi.

lluska erre felpislant, elmosolyodik. Jancsi nem bírja tovább, felpattan, odamegy a patak széléhez.

JÁNOS: Gyere ki a vízből, hadd öleljelek meg!

lluska a fejét rázza.

JÁNOS: Gyere ki a partra, csak egy pillanatra. Hadd nézzelek meg!

ILUSKA (csilingelő nevetéssel, hogy rázkódnak szőke fűrtjei): Nem lehet.

JÁNOS: Rácsókolom lelkem a piros ajkadra! Közben vigyázok... természetesen.

lluska felegyenesedik, kezében a vizes ruha; csurog belőle a víz, ahogy a lány önkéntelenül a kebléhez szorítja, két kihegyesedő bimbója közé.

ILUSKA: Tudod, Jancsi szívem, hogy örömet kimennék. Csak hát sietek, mert másképp velem rosszul bánnak. Mostohagyereke vagyok én anyámnak. Fene egye meg.

JÁNOS: Gyere ki, gerlicém, a csókot mindjárt elvégzem én. Mostohád nincs a közelben. Elment a piacra.

ILUSKA (tétován körbesandít): Ei?

Jancsi kezét nyújtja.

JÁNOS: Ei, ei. Többen is látták, jer! Ne hagyd, hogy szeretőd halálra epedjen.

lluska János keze után nyúl, János kiemeli őt a patakából, s átfogja derekát. A lány nedves keble a bojtáréhoz simul. Csókolóznak hevesen, önfeledten.

JÁNOS: Várj egy pillanatig!

Elrohan a subájáért, hozza máris, leteríti. Lány és fiú eltűnik a patakparti magasabb növényzetben, a lapuleveleknél. Egyikük sem látja, hogy távolabb, ahol a birkák legelésznek, nyílik a bokor, s egy ördögi maszkos figura jelenik meg. Akár a busójárás álarcos rémei. Farkasszőrmének öltözött ember (Lugosi Béla). A birkák közé ugrik. Az addig békésen legelésző barmok rémülten futnak szét.

ÁLARCOS (elégedetten): Még jó, hogy a múltkor megdöglött a puli.

(Apjok ??/ gonoszul röhög magában.)

7.

Ismét naplemente a puszán. A patak habjain piroslik az este. Dúlt-fúltan, kiborultan érkezik lluska mostohája, hatalmas ortopéd cipőben, a parton rábukkan az édesdeden alvó, álmukban is egymást ölelő, ágyékukat egymáshoz szorító párra. A méregtől majd az esztét veszíti, majdnem megrugdossa őket. Nagy szája megnyílik, tüdeje kitágul, oldalt felfeslik a szoknyája. Rángatódzik a vasorra, fülében szikráznak a szőrszálak.

MOSTOHA: Becstelen teremtés! Gyalázatos ribanca! Ilyet mersz tenni világnak csúfjára?

A szerelmespár ijedten ugrik fel. lluska gyorsan a ruháját rendezi, János zavartan takargatja magát, gombolkozik.

JÁNOS: Hány óra? A francba!

MOSTOHA: Majd megmutatom én, mennyi az idő! (lluskához) Lopod a napot és istentelenkedel... A fene essen beléd! Kis kurva!

Ezt már nem bírja hallgatni Jancsi, reszkető kedvese védelmére kel.

JÁNOS: Hanem most már elég, hallja-e? Fogja be a száját, vagy majd betapasztjuk, mint a banya kemencét. Banyát a kemencébe... hogy is?

MOSTOHA: Méghogy mit?!

JÁNOS: Ne merje kend llust egy szóval bántani, különben kihullanak a fogai. Mint a pinty. A vendégfog meg messzi és drága.

MOSTOHA: Példátn! Mást mit is lehet várni? E mai dekadens fiatalságtól.

JÁNOS: Ahogy vesszük... Ha nem akarja, hogy felgyújtsam a házát, ne sanyargassa kend ezt a szegény árvát!

Flash: lángokban álló ház.

János csodálkozva hessenti el a képet.

JÁNOS: Úgyis töri magát, dolgozik eleget. Tisztára néger.

MOSTOHA: Ó, ismerem ezt a nótát. Hogy töri magát eleget, aztán meg csak száraz kenyeret... kap.

JÁNOS: Van, ahogy van, én megmondtam. Felesküdtem halott anyám emlékére. Szavamat betartom, különben száradjon le a karom. Rövidesen nőül kérem.

MOSTOHA: Ó, hogy hanyatt ne vágódjak! Hát miből gondolod eltartani ezt a lányt? Foltra sem telik neked, ha jobban megnézem a gatyád. Üres szavak ezek.

JÁNOS (*pulykavörösen*): Majd teszek róla, hogy ne legyenek azok. (*Iluskához*) Most eredj, Iluskám! Megvan még a nyelved, hogy elpanaszold, ha bántanak. Viszlát, kedvesem!

Iluska csak biccenteni mer. Gyorsan összeszedik a dühös mostohával a vizes lepedőket, majd el. János még utánakiált a felhergelődött banyának.

JÁNOS: Egyébként ne akadjon semmin se föl kend! Hisz kend sem volt jobb a deákné vásznánál.

A mostoha csak legyint, hátra se néz. János felkapja subáját, és sebes lépésekkel megy keresni nyáját. Döng a lépte. Mint Toldinak.

8.

A parasztház kapuja, ahová Jancsit egykor befogadták. Erősen esteledik. Apjok a kapuban áll. Jancsi zavartan, alig pár jószággal, szomorún kullogva érkezik. Szólni sincs ideje, a gazda mindjárt kezdi.

APJOK: Hát akkor, olvassuk meg őket!

JÁNOS: Ne olvassa biz azt, kelmed! A meggymag-kalkulátor is maradhat a zsebben.

APJOK: Ne bolondozz, Jancsi, a tréfát nem értem!

JÁNOS: Mi tagadás, igen nagy híja van. Szánom-bánom, de már nem tehetek róla.

APJOK: Mit tettél, te szerencsétlen?

Jancsi nem válaszol, lesütött szemmel a földet rugdossa.

APJOK: Ja, vagy úgy! Bazzeg, tudom én azt! Megint a fehérnép után kajtattál. Mert az az ocsmány fattyú, forró véred..!

JÁNOS: Nem mindenkié olyan, mint a kígyóé...

APJOK (*nyakán kidagadnak az erek*): Mi?! Majd adok én neked, az anyád keservit! (*Bög, mint aki megbószült*) Vasvillát, vasvillát! Kieresztem a szuszt belőle!

Vasvilla nem, de két összedrótolt petrencés rúd, mint nuncsaku, a kezébe akad, azzal iramodna az elfutó Jancsi után, de a lába közé keveredik az egyik maradék birka, s elvágódik. Fetreng a halálra rémült páriával, fájdalomában üvölt, köpköd, rázza az öklét. Összeragad a birkával.

APJOK: Akasztani való! A hollók vájják ki szemedet! Vagy az enyémet, ha még egyszer is látlak. Büdös zsvány, hallod?!... Ah!

Jancsi nem áll meg válaszolni. Fut hosszan, árkon-bokron át, míg bírja a maratont, aztán lelassít. Visszanyeri a levegőt. Ahogy a hold arcára világít, látszik, hogy nagy zavar van a fejében. Jobbra vagy balra?

Flash: Iluska hófehér térde, feljebb... nedves kebele.

Határozottan elindul az egyik irányba. El a pataktól, melynek vize tükörré lett, s a tükörben ezer csillag ragyog.

9.

Iluskák háza éjszaka, erős holdfényben. Jancsi az ablak alatt szopránszaxofonozik diszkréten, mire lassan nyílik az ablakszámny, megjelenik a lány. Ijedten néz Jancsira.

ILUSKA: Jancsi, lelkem, mi lett? Mért vagy ily halovány és éber? Nem bírod a teliholdat? Esz a fene? Kérsz egy kis macskagyökeret?

JÁNOS (*merengőn*): Hej, Iluska, mért is vagy te Iluska?

ILUSKA: Mi van?

JÁNOS (*hangot váltva*): Ne beszélj zödségeket, Ila! Hogyne lennék sápadt, mikor szép orcádat utoljára látom, tán...

ILUSKA: Az istenért, János, hagyd el az ilyen szöveget! Kivel truccolsz te?

JÁNOS: Utoljára szólt itten a pikulám. Ha majd látsz száraz kórót szélvészről kergetve, bujdosó szeretőd jusson majd eszedbe. Iringó.

ILUSKA: Iluska vagyok. Kivágtak?

JÁNOS: Mint a macskát... Őszintén.

ILUSKA: Jézusom. Sejttem is, hogy mért.

JÁNOS (*dafke*): Ha visszacsinálhatnám, akkor se csinálnám!

Jancsi obszcén mozdulatot tesz, majd kicsorgatja a nyálat, megtörli, elteszi hangszerét. Zokogva ölelkeznek, csókolóznak az ablakkeretben, a fagalamb dísz alatt, amikor odabenn megszólal a falióra. Iluska összerenzen, óvatosan kiveszi bimbáját Jancsi szájából, gyengéden eltolja magától szerelme vad vágtyól reszkető kezét.

ILUSKA (*miközben rendezgeti hálóingét*): Most hát, Jancsi lelkem, eredj, ha menned kell!

JÁNOS: Mennem köll.

ILUSKA: Isten veled!

JÁNOS (*kelletlenül*): Veled is, édesem.

János kihúzza magát, elindul. Tkp. ha megrendülten, mégis határozottan: megy tovább.

ILUSKA (*könnyeket nyelve*): Ha látsz tört virágot útközépre vetve, vagy ajakid érintve, hervadó szeretőd jusson majd eszedbe!

János már nem fordul vissza. Messze a háta mögött hagyja a falut, melynek fölötté (animált?) darvak húznak át a holdsugarban. A falu tornya látszik legtovább, meg a pásztortüzek, de lassan minden belevész a sötétbe. Csak János léptei hallatszanak, meg a hatalmas sóhajtsái. Ahogy egy bokornál megáll jómagán könnyíteni. Kisvártatva – magányos légyottja után – folytatja útját.

JÁNOS: Hajjaj, nem tudnék válaszolni: a subám-é, vagy a szívem nehezebb? Avagy a bakancsom.

10.

Jancsi és Iluska a fűben hempereg. A lány kacag, csilingel, Jancsi dörmög, Iluska keblébe fúrja fejét, aztán meg akarja csókolni, de abban a pillanatban nagyot dőndül az ég. Jancsi felriad kellemes álmából. Kiderül, hogy a kietlen pusztán hever; ágya a subája, párnája egy vakondtúrás (beflesselt, szétvágott törökkel?). Szétnéz a rónán hosszában, széltében, hát látja, nagy égiháború van keletkezőben. Bezzeg talpra ugrik, lekonyítja a karimás kalapját, kifordítja nagyszőrű subáját, terpeszállásban botjára támaszkodik, úgy tekint bele az érkező zivatarba. Pannon-hurikánba.

JÁNOS (*fásuló keserrel*): Gyere, átkozott! Még csak te köllöttél, csez' meg!

A hamar keletkezett vihar hamar véget is ér. Elröpülnek a gomolygó felhők a szél szárnyán, ragyog keleten a szivárvány. Jancsi megrázza magát, miként az ázott puli, majd újra útnak ered, mintha át akarna sietni a szivárvány alatt. Kisvártatva sűrű erdőhöz ér. Megtorpan. Rövid gondolkodás után keresztet vet, ahogy valószínűleg az elhalálozott, de szeretett mostohájától látta, majd bevált a sűrűbe. Holló káromása fogadja egy faágról. Odalenn a másik holló éppen azon igyekszik, hogy egy elhullot vad szemét kivájja. Húzza is kifelé, mint részeg óras az óra rugóját... Jancsi kissé összeborzad, de nem fordul vissza, viszi a két lába erdő közepébe, miközben ismét erősen sötétedik.

JÁNOS: Hajjaj, jó kis helyzet! Hátam mögött farkas, fejem felett holló. Meteorológiai ballon? Ó, én kegyvesztett.

Fényt lát a távolban, tart feléje, közben félhangosan megtanácskozza magában a dolgot.

JÁNOS: Csárda az erdőben? Vadászház? Bolondok háza? Szanatórium? Nagy Tes'vérek Farmja? Lássuk! Hátha ott megpihenhetek. Pénzem ugyan nincs, de ledolgozom. Például vágok fát... vagy ilyesmi. (*Dúdol-danol*) Kiskereki betyárcsárda... Kibírom, aztán meglátjuk.

11.

Faház az erdő közepén, oldalában farakás, jókora kanna, balta, kocsirúd, arrébb budi, szív alakú kivágással az ajtaján. Világító ablakok. Jancsi beles az egyikben. Tizenkét marcona, borostás Lombroso-típus ül hosszú asztal körül, előttük egy doboz csillogó ékszer, isszák rá az áldomást.

JÁNOS (*halkan*): Szentségit, hisz ezek zsványok! (*Erőt vesz rajta újra a fásultság*) Oszt akkor? Nem nyóc neked, János?

Annyit még lát, hogy odabenn az egyik útonálló feláll, fogja az ékszeres dobozt, a falhoz lép, letakarja a fali kamerát (hadd legyen zavaros! Rendező mit szól hozzá?), félretol egy pástori idillt ábrázoló olajfestményt, majd berámolja a zsákmányt a széfbe. Jancsi elindul befelé. Épp amint belép, kivágódik a budi ajtaja, kilép a tizenharmadik bandita, igazít (még) egyet a nadrágszíján, majd visszaáll az őrhelyére.

12.

Zsványtanya belső. Jancsi betoppan, amitől a banditáknak leesik az álluk.

JÁNOS (*halálmegvető nyugalommal*): Adjon az úristen szerencsés jó estét!

A férfiak felpattannak, fegyverükhöz kapnak. Főnökük is alig tér magához a csodálkozástól.

FŐNÖK: A francba'! Kíváncsi lennék, a Géza mit csinál odakinn. (*Int az egyik emberének*) Eriggy, beszélj a fejével!

Bandita ki. Lövés dördül, aztán csend.

FŐNÖK: Oké. *(Jancsihoz)*: Szerencsétlenségnek embere, ki vagy te?

JÁNOS: Kukorica Jancsi becsületes nevem. Kicsit prosztó, de én nem szégyenlem.

FŐNÖK: Hm, mintha hallottam volna már rólad... Ha nem is pont így. Vannak-e szüleid? Van-e feleséged?

JÁNOS: Ezt meg mér' teccik kérdezni?

FŐNÖK: Akármid van, többé nem fog látni téged.

JÁNOS: Akinek életét van miért félteni, ha e tájat kerüli, nagyon bölcsen teszi. Nekem nem kedves az élet, hát közétek, bárkik vagytok, egész bátorsággal... jövők. Nem is, jobb az, hogy: lépek.

Néznak Jancsira, mint a háborodottra.

ZSIVÁNY 1: Mit szaval ez itt? Szavát sem értem.

ZSIVÁNY 2: Azt hiszem, a varjak kiitták az eszt.

ZSIVÁNY 1: Eléggé körülményesen fogalmaz mindenképp.

JÁNOS: Ha úgy teccik, hagyjanak életben..., hagyjatok itten megpihennem. Ha nem akarjátok, üssetek agyon! Nekem már tök mindegy.

ZSIVÁNY 1: Kössük föl!

ZSIVÁNY 2: Üssük agyon, tényleg.

ZSIVÁNY 3: Fojtsuk meg!

ZSIVÁNY 4: Nyisszantsuk el a torkát!

ZSIVÁNY 5: Temessük el elevenen!

ZSIVÁNY 6: Hasítsunk szíjat a hátából!

ZSIVÁNY 7: Tépjük ki a nyelvét!

ZSIVÁNY 8: Vágjuk le az orrát!

ZSIVÁNY 9: Rántsuk le a fejbőrét!

ZSIVÁNY 10: Fektessük gyerekágyba, s amiye kilóg, azt fűrészeljük le.

ZSIVÁNY 11: Kössük ló után!

ZSIVÁNY 12: Metéljük körül tompa késsel!

ZSIVÁNY 13: Dugjunk jégkockát a valagába!

FŐNÖK *(nyájasságot színelve, csaknem nőiesen)*: Pih, unom az erőszakot...

Mindenki kussol.

FŐNÖK *(Jancsihoz még nyájasabban)*: Egyet mondok, öcsém, kettő lesz belőled.

Röhög a banda.

JÁNOS: Ennél jobb poénra nem futotta? Ez olyan, mint a hitvány apjok viccei az apjok-kabaréban.

FŐNÖK *(őszinte elismeréssel)*: 'Szta bátor szented! Téged az isten is betyárnak teremtett. 'Szta!

JÁNOS: Betyárnak? Hm... Nem zsványra gondolsz? Lókötőre? Elvetemült szurkolóra?

FŐNÖK: 'Szta szented! Éltedet megveded, a halált nem féled... csapjunk kezét! Te kellesz minekünk!

Jancsi undorodik, de aztán elméjében megvillan valami.

JÁNOS: Oké, csapjunk hát! Rút életemnek ez a legszebb órája.

János elfogadja a főnök jobbját, miközben a faliórából kipattan a kakukk, hogy elkakukkolja az időt, de az egyik zsvány hosszú kése egyetlen suhintással pontot tesz az életére. A főnök elvörösödik a dühtől, elereszti Jancsi kezét.

FŐNÖK: Az anyám faliórája, te barom!

Akkora pofont kever le emberének, hogy az ájultan rogy az asztal alá.

FŐNÖK *(megkönnyebbülten, némi pátosszal)*: Rablás, fosztogatás, ölés nekünk tréfa. Durr!

ZSIVÁNYKÓRUS: Tréfa, tréfa. Durr!

FŐNÖK: E derék tréfának díja gazdag préda.

ZSIVÁNYKÓRUS: Préda, préda.

FŐNÖK: Ez a hordó ezüst, ez meg arany, látod? Nos hát, elfogadod a cimboraságot?

JÁNOS: Ei.

FŐNÖK: Akkor hát igyunk!

ZSIVÁNYKÓRUS: Igyunk, igyunk!

FŐNÖK *(áriázva)*: Papok pincéjéből van jó borunk elég, nézzük meg a kancsók mélységes fenekét!

ZSIVÁNYKÓRUS: Nézzük, nézzük, halleluja!

JÁNOS: Ámen.

Nézegetik, kinn már nem őrködik senki a csillagos ég alatt. Jancsi igyekszik aprókat kortyintani. Subáját nem veszi le, hiába vetkőztetnék, nyakánál abba öntögeti az ital egy részét, így rajta nem fog annyira a pia. Meg hát bírja is. Látszik rajta. Annyi sarat nyelt már, hogy meg van alapozva.

Flash: Iluskáék háza. Jancsi kincsekkel megrakott kordéval ér oda. Iluska boldogan fut ki elébe, csüng szerelme nyakán, aztán összezsapja két kis kezét a temérdek gazdagság láttán, szólni sem tud. Nézi a rengeteg ékszert, Jancsi meg őt, legdrágább kincsét.

Álmod hoz végül a bor latrok pillájára. Jancsi körül már mindenki kábán heverészik, horkol, akár a saját vomitumában.

JÁNOS (fogai közt): Jóccakát! Nem kelt föl titeket semmi, már csak az ítéletnap i trombitálás. Életét sokaknak eloltottátok, hát itt az idő, hogy a pokolba' sűjjetek!

Feláll, átlép pár eszméletlen zsványon, félretolja a bukolikus festményt a falon.

Flash: Iluska a kincseket nézegeti, amikor hirtelen sikoltozni kezd. Keze csupa vér. Az egész kincs csupa vér. Trilleres-horroros.

Jancsi elborzad, tétovázik, aztán hagyja a széfet, nem is próbálkozik vele. Almát dug a legkövérebb bandita szájába, majd a lámpással kimegy a házból.

13.

Zsványtanya külső. Jancsi petróleumot locsol az épületre, majd meggyújtja. Pillanatok alatt lángokban áll a ház. A láng piros nyelve az ég felé szalad, a füsttől elhalványul a hold. Kiszáradt a legbátrabb kaszkadőr az egyik bandita képében velótrázón üvöltve kiugrik az ablakon, égő fákyaként eltántorog az erdőig, ott összezsugorodik. Hanem attól résen van Jánosunk, a másik élő fákyát a kezében lévő kocsiúddal visszapilinckezi a lángok közé. A többiek nem kísérleteznek.

Később valamiféle ijesztő, csaknem gonosz öröm tükröződik János arcán, ahogy nekilát elmagányosult farkával belevizelni a lankadó tűzbe.

14.

A puszta nappali fényben. János lépked elfele az erdőtől, vállán balta. Az erdő fölött még némi füst terjeng, de nem vészes. Katonák jönnek vele szembe, délceg lovasok. Fegyverükön csillog a napfény (nem ám mint az ő rozsdás szekercéjén!). A harcosok alatt prűszkölnek az állatok, kényesen rázzák szép sörényes fejüket, arany paripacitromot potyogtatnak. Jánosról lerí, hogy tisztára depressziós. Búskomorságát csak növeli a saját ágrólszakadtsága. Amikor közel émegek egymáshoz, nem is állja ki szó nélkül a had vezére.

VEZÉR: Vigyázz, földi, még rálépsz a fejedre! Mitől vagy ily sérves? Rosszul vagy elkötvé? Mit vagy így a bűnnek eredve, és egyáltalában ki vagy te?

JÁNOS: Én a kerek világ lángos bujdosója vagyok.

VEZÉR (orra kitérve): Lángosé? Mit mondasz?

JÁNOS: Ne értsük félre!

A földbe vágja szekercéjét.

JÁNOS: Hanem, ha én kegyelmetekkel egy sorban lehetnék, a ragyogó nappal farkasszemem néznék.

VEZÉR (gyanakvón): Lángos... Hm... Lángos. Ez itt valami klapanciás izé? Nem vagy te inkább amolyan költőféle?

JÁNOS: Mit számít?

VEZÉR: Ah, a költők! Jár a szájuk, aztán meg pillanatok alatt elesnek a csatában. Csak demoralizálják a többieket, érted?

JÁNOS: Hm... demo: mi? Költőnek néznék – ki?

VEZÉR (nevetve): Hát nem. De ne is fogjon senki könnyelműen a húrok pengetéséhez...

JÁNOS: Húrokéhoz? Szoprán saxofonozok főképp, de azt is elástam. Mindegy, nagyon szeretném, ha magamat nyeregbe vehetném.

VEZÉR: Jól meggondoljad, földi! Nagy munkát vállal az magára, ki most kezébe kardot vesz.

JÁNOS: Ha én nem ölök, engem öl meg a bű.

VEZÉR: Nem mulatni megyünk, hékás! Franciáknak sietünk mi sürgős segedelmére, még mellé a török ellenébe'.

JÁNOS: Nagyon kívánt dolog nekem most a háború. Különben is utálok a törököt, és nem először vennék el emberéletem.

VEZÉR: Emberélet? Fadatka. Tudsz lovagolni?

JÁNOS: Igaz, hogy eddig csak szamarat ismertem, mivel juhászság volt a mesterségem, de biztosan megülök a lovon is.

VEZÉR: Elméleted mire alapozod?

JÁNOS (sugárzó szemmel): Hát arra, hogy magyar vagyok, s a magyar lóra teremt, magyarnak teremt az isten lovat, nyeret! Míg el nem adja.

VEZÉR: Kissé hagyományos, de merész célzás, ám legyen!

Hátrafordul, int.

VEZÉR: Beöltöztetők, előre!

Pár katona odafut, pokrócból rögtönzött spanyolfalat húz János elé.

JÁNOS: A bakának bátorsága teszi díszét, nem a ruhák.

Ennek ellenére – a spanyolfal mögött egy öltöztető baka segítségével – uniformist vesz fel. Úgy lép elő büszkén, délcegen Jancsi. Tükröt tartanak elé. János sugárzik az örömtől. Ennél fogva túl magabiztosan pattan a lóra. A ló rémülten felágaskodik, és elvágat a pusztában, maga után rángatva a kengyelébe gabalyodott, de összeszorított foggal, mellén összekulcsolt kézzel

konokul hallgató volt juhász. A katonák dőlnek a nevetéstől, egyedül a vezér nem.

VEZÉR (*csaknem atyaián*): Az az érzésem, nem győzitek majd még erejét csodálni. És sírnak majd a jányok utána annyira, hogy eret szeretnétek rajt', ők meg magukon: vágni. Hogyis van ez? Sebaj. Utána!

Valahányan János után erednek.

15.

A pusztában vonul a sereg. Jánost épségben látjuk, már biztosan üli meg a paripát. A sereg elhalad, mögülik kilép a kamera elé a két kópé: a deák és a dalnok (akárha az égből pottyantak volna, vagy valamelyik vakondtúrásból ugrottak volna elő). Belenéznek a gépbe.

DEÁK (*megköszörüli torkát*): Tehát, amint láthatják, csak megy a sereg, mendegél. Még jó, hogy nem gyalog, különben valószínűleg föltörte volna Jánosunk lábát a kívülről nagyon mutatós, új csizma. De hát, legyünk őszinték, nem is ez a legnagyobb veszedelem, ami Tatárországban érheti az utast.

DALNOK: Hanem?

DEÁK: Nézz oda!

DALNOK: Azt a mindenit!

A kis magyar sereggel jóval nagyobb had jön szembe, élén az idegzsábás, veszett tatár fejedelemmel.

DALNOK (*zengve*): Itten vitézinkre nagy veszedelem vár, látok érkezni sok kutyafejű tatárt. Kutyafejű tatár marcona királya, az hungárokat ekképp mustrálja.

FEJEDELEM (*a magyarok vezéréhez erős akcentussal*): De szép fehér ló!

A magyar vezér biccent, várja, hogy mit akar a tatár fejedelem. Az pedig még jobban összehúzza szemét, úgy szűri ki pár maradék fogán keresztül.

FEJEDELEM: Tudom, azt hiszitek, mi emberevők vagyunk. Ezt most éppen nem is cáfolnám, ám jót sem ígérek.

Izgatott moraj fut a magyarokon végig, amikor valamiféle dzsesszes tamtam szólal meg, s kisvártatva bejön oldalról, azaz behozzák szolgálai a színre, a szembenállók közé díszes trónján a szerezcsen királyt. Leteszik a testes embert, hogy majd a karjuk szakad ki. Egyikük utána nem is bír kiegyenesedni.

SZERECSEN (*a tatár fejedelemhez*): Üdv, kedves jó barátom!

A tatár örömmel biccent.

FEJEDELEM: Üdv, szerezcsenek dicső ura! Mely baráti szél hozott erre, a mi végtelen tatárpusztánkra?

SZERECSEN: Diplomáciai körúton vagyok épp, s még jó, hogy beugrottam ide hozzátok. Hanem arra kérnélek, ha egy mód van rá, ne bántsd e magyar csapatot! Legkisebbet sem fog ez ártani neked. Elleneddel, a török tímmel megy mérkőzni, ha jól tudom. Ebből logikusan következik, amit mondani akarok, nemde?

FEJEDELEM (*öniróniával*): Ennyi eszem még nekem is van.

SZERECSEN (*hahotázik, majd komolyra veszi*): Jámbor lelkű nép ez, volt alkalmam megtapasztalni. Egyszer beutaztam országukat, és akkor igen becsületes módon bántak velem. Ittál te már forralt bort, vagyis ettél te már borkocsonyát Egerben? A rézangyalát, az aztán az igazi! Egyszer ki kellene próbálnunk a ti bífesztetekkel.

FEJEDELEM (*felcsillanó szemmel*): A kedvedért, pajtás! Kipróbáljuk. Ezeknek meg a hajuk szála sem fog görbülni. Menjenek istenük hírével, nem bántjuk a magyar sereget. Visszontlátásra Magyarországon!

SZERECSEN: Különben is rokonok vagytok szegről-végről, hát nem?

FEJEDELEM: Hát, szíttunk már be együtt kumiszul.

SZERECSEN: Na, látod!

A magyar vezér megkönnyebbülten visszaint.

VEZÉR: Viszlát, hős tatárok derék fejedelme! Köszönjük szépen.

FEJEDELEM: Nincs mit. Csókoltatom a francia királyt. Amint tehetjük, őket is meglátogatjuk.

Hadonászik, mire serege félreáll az útból, jómaga pedig nagy csinnadratta kíséretében elvonul szerezcsen komájával. A magyarok mennek tovább. Porzik az út utánuk. Marad a deák meg a dalnok.

DALNOK (*belevág*): Sej, a franciák földje gyönyörű tartomány, egész paradicsom, egész kis Kánaán! Azért is vásott rá a törökök foga, pusztító szándékkal azért törtek oda.

DEÁK: Hát igen, Franciaországig azér' még hosszú volt az út. Ki is tudná rimbe szedni mindazt? Például amikor Taljánországban akkora tél tört rájuk, hogy csupa dér lett a bajszuk.

DALNOK (*dalolva végig, ahol csak lehet*): Sej, a magyarság erős természete, bármi nagy hideg volt, megbirkózott vele! Aztán meg ha fáztak, hát kapták magokat, leszálltak és hátukra vették a lovakat.

DEÁK: Azért rossz lenne, ha bármiképp is megkérdőjeleződne e történet hitele. Tény, hogy ekképpen jutottak Lengyelországba, lengyelek földjéről, Varsóból pedig Indiába. Ott meg aztán izzadtak nagyon. Azt mesélik, hogy a nap a fejük felett valami egy óra járásra lehetett. Pokolibb, mint a pusztán.

Nekiáll vetkőzni.

DALNOK: Sej, enni nem ettek mást, mint levegőget! Ez meg olyan sűrű ott, hogy harapni lehet. Hanem még italhoz is furcsán jutottak: ha szomjaztak, vizet felhőből facsartak.

Flash: az ég alkonyi boltozatán vonuló magyar sereg. Báránnyelűekkel.

DEÁK: Ja igen, mer' hát elfelejtettük mondani, hogy akkor már olyan magasan jártak a Franciaországot Indiától elválasztó hegyekben, hogy éjszaka a csillagokba botlottak. Bezzeg, gondolta is a mi Jancsink, amennyiben megtalálná Iluska gonosz mostohájának a csillagát, akkor lehajtaná azt, és akkor az nem kínozná tovább a szegény jányt. De nem ám, a hétszentségit! Ugye?

Lovas vágat vissza a pusztán át. A ló csupa tajték, a lovas leugrik róla, izzadtan belenéz a kamerába.

JÁNOS: Csak azért mondom, hogy egy dologgal tisztában legyünk: nem mondtam én az én llámnak, hogy ne adja a szívet-mását soha senki másnak. Ő sem mondta nekem. Mi sem mondtuk senkinek, azonban tudtuk, hogy hűségünk soha nem szegjük meg. Ha nem is írunk egymásnak sokáig. Nekem ez ad erőt, így legyen! Ámen.

Visszapattan a lóra, és elnyargal bajtársai nyomában.

16.

A gyönyörű szép, szerelmes francia királynő könnyein át visszahullámzunk a francia király francia várába. Oda, ahol hagytuk szereplőinket. Úgy, ahogy hagytuk őket a sorsdöntő vacsora jelenetében, úgy maradtak, részint önmaguk történetétől lenyűgözve. Egyesek vellájukkal a levegőben. Lassan kitérül Jancsi alakja a francia nemes hajdon könnyprizmáján át.

JÁNOS (az elérzékenyült királykisasszonyhoz, miközben ismét akárha egy griff ánya suhanna át sápadt, ugyancsak borostás, megviselt arcán): Ezért szép királynő, ne tarts reám számot. Mert ha nem bírhatom kedves lluskámat, nem is fogok bíri senkit e világon. Még ha sosem is halok meg, amiben viszont erősen kételkedem. Merthogy önsorsrontó, adta csököny vagyok... Vigye lelkemet az ördög!

A kisasszonynak ettől végképp elerednek a könnyei (borzasztóan megható és szép ez az ifjú, nemes szemöldökű, keskeny fülű, vékony combú hölgy, ilyennek kell lennie!). Az öreg, meggyűrt királyon is látszik a megrendülés, ahogy valamennyiükön a teremben.

KIRÁLY: Veszedelmes viszony... meggyőztél, mon pauvre fiam. Nem erőltetem hát a házasságot, de szerény ajándékomat el kell fogadnod. Kérlek, ne alázz meg jobban!

JÁNOS (rövid vívódás után): Ígérem, immár vitézi szavamra.

VEZÉR (a bajszába): Meg az lla térgyire...

A francia király tapsol, s az ajtón temérdek kincset gördítenek be. Kincsek közé csak úgy, lezserül odavetve: több köteg bankó. A sok drágaság valósággal beragyogja a termet. Az áhítat, amely kiül az arcokra, bizony nem sokban különbözik attól a bódult, örömteli, sőt kapzsi hódolattól, amellyel az erdei zsványok bámulták prédájukat. A kezek önkéntelenül nyúlnának, de vészjóslón csendül a király hangja.

KIRÁLY: Hanem egyet mondanék, királyi szavamra. Ha ezért a kincsért bárki is Jean életére törne, az rosszabbul jár, mint par exemple az orleans-i szűz. Teszek róla, hogy lidérces álmainak legsötétebbike történjék meg a valóban véle. Értettük? Nincs az a fűszál kerek e glóbuszon, amely mögé elbújhatna. Meg szoknya se...

Berzenkedő moraj fut végig a helyiségen, de látva a király szikrázó szemét, élcélni sincs senkinek kedve.

KIRÁLY: Akkor hát világos, nincs szükség további ekszplikászióra. Legyen e rogyadozó asztal a többiek ajándéka. Mindenki magával vihet annyit, amennyit a digestionja elbír. Ráadásul holnap mindenki kap még annyi kaviárt meg eredeti francia pezsgőt, amennyit nem szégyell magához venni, meg amennyiről úgy hiszi, hogy megússza ép bőrrel a határon. Meg amennyi nem rohad rá. Kap egy kis franciasalátás szendvicset is útra. Gondolom, ez sportszerű így. Aztán házasodhatunk még keresztbe-kassába', ha ez a frigy itt és most nem is jöhet létre. Ezzel berekesztem királyi szavam. Kezdődjék a lakoma! Bon appetit!

Taps. Rázendít a zene. A magyar vezér udvarias válasza emelkedik.

VEZÉR: Khm... khm... Tarts kormányt muzsikusz!

De mivel tapasztalja, hogy már mindenki rávetette magát az újramelegített ételre, letesz szándékáról. Jó étvágyal falatozik ő is, csak Jánoson meg a királykisasszonyon látszik, hogy valahogy nincs nagy kedvük a vacsorához. A kisasszony könnyének sós cseppje belepottyant a kukoricasalátába.

Flash: János széles válla és feszes kis feneke a ló ringó, széles fara felett.

Nagyot sóhajt a lány, közben szól a muzsika. Vig hangulat röpi a plafon fele. A fejek fölött a dalnok a királynő tekintetét keresi, de az nem emeli fel fűrtös fejecskéjét. Aztán mivel érzi, hogy konokul bámulják, lassan felnéz bús, azúr szemével a dalnokra, aki elmosolyodik. Nagyon halványan ugyan, de mintha a kisasszony egy pillanattig visszamosolyogna.

17.

János hazafelé a tengeren / János álma-jelenése a tengeren. Emberünk súlyosan rögeszmés eset, állandóan Iluska térdét látja

újra, de most hiba csúszik a dologba. Ahogy a tekintete Ila lépten-nyomon refrenizáló térdéről siklik felfele: a „vágy sötét tárgya” már mintha nem a szeretett Iluskája lenne. (Más, jóval dúsabb, sprődebb, modernül fazonozott fanszór, ugyanakkor kisebb mellbimbó.) Ahogy a kamera felér; hát ott a szépséges francia királynője feje, amint a tenger azúrja visszaárad a szemébe. János felriad, úgy érzi, nincs elég levegő a kajütben. Magára rángatja ruháját, s felhevülten felbotorkál a fedélzetre. Nekidől a korlátnak, arcát hűsíti a szélben, nézegeti az örökké feltűnő, halhatatlan csillagokat.

JÁNOS: Hej, Iluskám, lelkem szépséges angyala! Sejtet-e te mostan, milyen öröm vár rád? Hogy Frankhonból meggazdultan tér vissza vendégmunkás mátkád. Egymás párja leszünk, senki lányára-fiára többé nem szorulunk. Nekünk lesz: kicsi lányunk, kicsi fiunk. Tuti. Főleg az utóbbi. Ikrek.

Megszólal egy arra siető matróz.

MATRÓZ: Tuti? Tuti, hogy vihar lesz. Vörös az ég alja. *(Taljánul áriázik.)*

Tényleg vörös (az ég alja), amilyen a pusztában is tud lenni, miközben arrább hullámzik a tengeri. Annál is valószínűbb. János aggodalommal nézi.

JÁNOS: Elképesztő. Malőr már megint.

MATRÓZ: Tuti malőrnek látszik. Porkamadonna!

Siet intézkedni (bevonni a vitorlát stb.). Közben a szél erősödik, egyre magasabbra csapnak a hullámok, a hajó lélekvesztő módjára hánykolódik (csaknem átbucskázik a feje felett, mint a nagy hajó a Vidámparkban – netán lehetne használni!). A dalnok az árbockosárban, kapaszkodik halálra váltan. Eszelősen üvöltözik.

DALNOK: Tüzesen süt le a nyári nap sugára, az ég tetejéről a juhászbojtárra! A franciák földje meg gyönyörű tartomány, egész paradicsom! Fele meg tengeri, meg sajt! Tengeri?! A túróba is! Borban az igazsáááág! Mon dieux!

Hány. A tőle elválaszthatatlan deák lenn a hajókormánnyal küszködik, ami majdnem ledarálja, miközben átcsap a víz a feje felett. Örökdik a sötét, de igyekszik nyugodtan fogalmazni.

DEÁK: Bevallom, itt egy pindurit elbizonytalanodtam. Vitéz Jánosunk milyen sorsra jut? Őt is elsodorják a lelketlen habok? Hát várhat ilyen rettent fánum emberfiára a... például a tatár meg a török, meg az apjok... után? Tiszta lutri az élet.

A víz ismét belecsap a szájába. Elhallgat.

MATRÓZ 2: Madre mia! Beszakadt a tat. Süllyedünk, süllyedünk!

Igaza van. A hajó lassan oldalára billen, elindul lefelé. Matróz 2 spanyol matrózviseletben keresztet vet, miközben már derékig áll a tengerben. Úgy tűnik, hidegnek találja. Zacskját markolássza, pipiskedik. Ekkor egy hullám elsodorja. Hűlt helye marad. Mint a fővenyen hullám nyelte tengeri salátának.

18.

Tükörsima, nyugodt a tenger. A roncsok, holttetek elsodródttak másfele, elmaradoztak, elsüllyedtek. Kukorica János Vitéz – sejtethetően – meztelenül, egyenletes karcsapásokkal szeli nyugodt tempóval a vizet a hold sugarában, fehér válla felett a mentőöv csecses fűjókájával. Mint vízipólós a labdát, úgy böködi előre karjai közt a színen lebegő modem, hermetikusan záró kis kofferjét. Úszik, mint aki eltökélte, hogy letudja a parttalan óceánt.

JÁNOS: Anyám, ha látnál engem!

Kifújja a vizet.

JÁNOS: Mindig zsörtölődöttél, a mennykőnek az a sós tó az alföldön... Még majd apjok beléje fojt, mint a kis pulikat... vagyis már azokat a kis keverenc árvákat. Na látod, issanyám? A jóisten mégiscsak tudja a dolgát. Egyszé' majd llát is megtanítom úszni, vagy ne legyen Vitéz Zsán dö Kükürisz a dicső francia nevem.

Mély levegőt vesz, játékosan bucskázik.

JÁNOS: Ha francba lett is a pénzem, még rám mosolyoghat a szerencse. Nyaralunk mi még llával az Azúr-parton, csak most éppen pácban vagyok. Tudnál segíteni, merre menjek? Mindig mondtad, hogy a hold mellé nézzek, mert még elvarázsol. Jó, melléje nézek. Mit látok?

A holdtól jobbra arany fény villog a távolban. János arra veszi az irányt.

JÁNOS: Létezik, hogy még mindig álmodom?

A villogó tárgy egy világítótorony. János a tövében partra kecmereg, halászhálóba gabalyodik.

JÁNOS *(a hálókhoz)*: Ha nem is tudtok fogni vándorszelet, szózott embert ismeretlen barátim: igen. És hát hálót? Húzni, lehet, én is tudok... És tán még muzsikálni is.

Némán hullámzik a tenger, meg-megtörrik a szirteken. Lágyan. Ringó álmát alussza lenn a tengeri ugorka. Meg a csillag. János

előszedi törülközőjét, gondosan kitörli lábujjai közül a vizet.

19.

Hatalmas hólégballon érkezik Jánosunk tikkadt, tengerivel, szőlővel meg puztával határos, poros kis faluja fölé (in memoriam Tarkovszkij!). Az óriási tarka lufi valahogy kimanőverezi a templomtoronnyal meg a villámhárítójával való ütközést, majd a falu melletti réten landol. Távolról látjuk, ahogy valaki kiszáll belőle, integet, majd elindul a település felé, miközben a ballon újra felemelkedik és robotszerű, szalutáló kapitányával elsodródik a pusztá meleg légáramlatában. Az ideleenn közeledő alakban lassan felismerjük Kukorica Jánost a híres, megkopott, sómarta kofferjával. A vitézi ruha van rajta még, de már megviselt állapotban. Itt-ott foltozottan, lecivilisedetten, rangjelzését veszítetten, de még: van a régen csillogó uniformis (a suba meg már sehol). Úgy tűnik, az egykori bojtár Jancsínkat is megtaposta már az idő. Bár megviselte a sors, mégis megpocakosodott Jean, Juan, John stb., megseggessedett, mozgása mackósodott. Kukorica János Vitéz jön, jön, jön elillant ifjúságának nem sokat változott sík, vakondtúrások tarkította színterén, rávág egy birka fenekére. Nem veszi észre, ahogy egy vakondok arrébb – iszonyatos erőfeszítéssel – holmi szopránszaxofont bököd felszínre. Közeleg a falu felé János, gömnyülten, szinte minden lépéssel még egy picit öregszik. Arca eléggé fásult, árkos, bár fel-felcsillan rajta valami izgalomféle, főleg a patak láttán (de a térd-flash most nem jön be). Magán a falun is látunk némi változást. Pl. megcsinálták a járdát, sok a színes vaskerítés, cseréptető a zsindegy helyett, némely tetőn tévéantenna áll, parabola, azért mégse oly vidám az összkép. A települést valahogy fogva tartja az örök por, amely most is belepi az ákácokat.

DALNOK (csak a hangja hallik, mintha tenger alól): Bár volna célja a világnak, bár emelkednék a világ folyvást, folyvást a cél felé, amíg előbb-utóbb elérné! De hátha úgy vagyunk, mint a fa, mely virágzik és elvirít. Mint a hullám, amely dagad, aztán elsimul. Mint a kő, melyet fölhajítanak, aztán lehull. Mint a vándor, ki hegyre mászik, s ha a tetőt elérte, ismét leballag. S ez így tart mindörökké. Föl és alá, föl és alá...

DEÁK (csak a szomorú hangja): Irtóztató, irtóztató.

János jön a pusztán át. Megbotlik, elesik, felkel. Eléri az első házakat. Rábukkan lluskáékéra, benyit a kapun. Dühödt kutya ront rá. Gyanakvó tekintetű menyecske bújik elő, persze nem az ő lluskája.

MENYECSKE: Kit keres kegyelmed?

Nézi a kofferjával védekező jövevényt, leesik az álla, összecsapja kezét.

MENYECSKE (kezével szemellenzöt formálva): Jó ég, hisz' ez a János bácsi! A naptól alig ismertem meg. (Az ebre förmed, hozzávágva cipőjét) Kuss, Napóleon!

A keverék bullterrier eltakarodik, a góré alól morog vissza.

MENYECSKE: Jöjjön be már no, az isten áldja meg!

JÁNOS (elvékonyult hangon, enyhén reszkető térdekkel): Előbb kösse meg azt a bestiát!

MENYECSKE: Nem bánt ez. Több a füstje, mint a lángja. (A kutyához) Takarodj, még szépen mondom! Coki!

Az eb elhallgat.

MENYECSKE: Szegény János bácsi, jöjjön, odabenn majd mindent elmondok. Emlékszik még rám?

János bizonytalan.

MENYECSKE: Tudja, én lennék az a kicsi pihe lány. Itt lluskáéknál gyakran megfordultam. Itt pendültem, lombosodtam, most itt is lakom.

JÁNOS: Aha... Hát lluska hol van? Merre pendereg?

MENYECSKE: Jön már?

JÁNOS (zavartan): Ki? Én?

MENYECSKE: Ugyan, ki más?

JÁNOS: Van itthon még valaki?

MENYECSKE: Senki. Gyerünk már!

János bácsiba karol, vezetni befelé.

20.

János az asztalra borulva. Előtte kancsó bor, félig kiivott pohár. Egy kis aprított sonka, savanyúság. Nagy köteg levél. A menyecske arrébb üldögél az ágy szélén, közel a horgolt csipkével leterített tévéhez, amelyen hatalmas plasztik velencei szuvenir-gondola látható sok kis színes égővel. Csend. Behallik a disznórőfögés, libák gágognak, majd megnyugszanak. Harangszó, az is elhallgat.

MENYECSKE (tétován): A többiek kinn vannak szüreten. Én is mentem vóna épp.

János nem mozdul.

MENYECSKE: Jó bor lesz az idén. Nem ilyen savanya, mint a tavalyi.

János felegyenesedik. Könnyektől maszatos az arca. Törölgeti.

JÁNOS: Szóval így?

Begombolja sliccét.

MENYECSKE: Így.

JÁNOS: Oh, hogy inkább zabált volna meg a tatár, vagy vettem volna föl a török vallást!

MENYECSKE: Mit 'ebeg, János bá'?

JÁNOS: Hogy pusztultam volna én is tűzbe-vízbe', vagy maradtam volna kinn a világban. Oh, én nyomorult, meg a nagy bűdös...

MENYECSKE: Nyugodjék meg, ke', ezen mán nem lehet segíteni. Hanem... (*rettent belepirul*)...hanem...

JÁNOS: Hanem mi?

MENYECSKE: Meggyóntam én aztat mán a templomban is.

JÁNOS: Mit?!

MENYECSKE (*halkan*): Hát azt, hogy nem bírtam kiállni. Én téleg felbontottam és elolvastam ezeket a leveleket. Olyan szépek, hogy tisztára szerelmes lettem kendbe. Az a sok színes kaland, ez a nagy, forró szív! Nem is tudtam mire gondolni. Mindig arról ábrándoztam, hogy eccé majd megjelenik. És akkor itt van... Egészséges vagyok meg szorgos... jól tudok főzni... Ha má illuska így... magát hallgatva nem is tudok mit mondani... Jó lennék én... Hát nem?

JÁNOS (*bámul, mint aki nem hisz a fülének*): Micsoda?! (*Halkan*) Tisztára elment az eszed, lányom. Tisztára...

Flash: a francia királynő takarít, Jean de Kükürisz pedig pipázgatva újságot olvas a palotában. A királynő odalép Jeanhoz, s kacéran meglegyinti a tollsperővel. Előre billenti kebelét, kicsit riszálja a fenekét, miközben kihívóan hajlítgatja a seprő rugós nyelét.

János keserűen elhessenti a képet. Visszadől az asztal lapjára, karjával dühödten lesöpörve mindent.

MENYECSKE (*kissé begorombultan*): Azé' ezet nem kéne így... Az élet mindég megy a maga útján. Bele kék nyugodni.

JÁNOS: Nyugszom.

Kihörpinti poharát, újratölt.

MENYECSKE: Nekem is, gyűszűnyit. A viszontlátás örömére!

Tölt a menyecskének is az eléje tolt pohárkába.

MENYECSKE: Sodrunk is egyet?

JÁNOS: Pardon, méghogy mit?

MENYECSKE (*kuncogva*): Egy kis spékelt szökedohányt.

21.

János részegen, horkolva, szétvetett lábakkal alszik a patak partján. Valahol ott, ahol legmagasabbra nő a lapu, s ahol hajdanán Illuskával viháncoltak. Feje alatt a koffer, arcába virágszál hajlik, csiklandja az orrát, János grimaszol álmában, de tovább fújja a puliszkát (távolról munkadal hallik). A patak melletti alacsony gáton kerékpáros nő közeledik, mögötte tizenéves, nagybacska fiú karikázik. Már majdnem serken a szakálla. Mindkettő csomagtartóján kosár, tele szőlővel. Szüretelőzés, metszőolló meg ilyesmi is látszik. A nőnek egy kapaszerűség is oda van madzagolva a járgányához. Ahogy közelebb érnek, a nőben az ugyancsak megtestesedett, elillant ifjúságú llát véljük felismerni. Combo Illuska (?) rövidlátón csupán megvető pillantást vet az arrább hortyogó, semmittevő, mihaszna férfira, de nem fékez le, sőt még jobban nyomja a pedált.

ILLUSKA (*némi kétértelműséggel*): Egyre rosszabb ez a környék. (Válla felett hátrapislantva, kissé bizonytalanul egyensúlyozva) Gyere, Roli!

A rosszcsont fiú tréfásan célba veszi János bá't egy szőlőszemmel, de elvétí. Nem sikerült a vicc, de nem is fontos. Kikarikáznak a képből. Csend, csak a dongó dönög, s a távolban madár szólongatja párját. Megjelenik a holtnak vélt deák és a dalnok, megállnak az alvó lábánál. Nézik. A deák nógatón kicsit megböködi cipőjével Jánost, ám az csak horkant, nem tér magához. A dalnok tanácstalanul megvonja vállát, a deák szótlanul legyint.

DEÁK: Gyerünk, nincs itt már mit tenni.

DALNOK: Gyerünk. Délután meg lakodalomban kell bazsavelnom. Addig szeretnék egy kicsit pihenni is, meg beretválni... Cudarul szorít ez a cipő. Különösen a jobb, hogy hajítanám el!

DEÁK: Hosszú volt az út... Isten áldjon, Kukorica János!

DALNOK: Ég veled, Vitézünk!

A deák elindul, nyomában sántikál a dalnok. Nem néznek hátra. Csend, csak a dongó donog, csobog a víz.

22.

Alkoholmámoros álmában, miközben bepisil, János óriásokkal viaskodik a patak partján. Egyiküket szemén dobja, amitől a többi megalázkodva borul a lába elé. Valamelyikük a nyakába veszi és viszi át a tavon. Az óriás agyoncsapja Iluska tisztára boszorkává vált, állatira szőrös, varangybarát mostoháját a túlparton, hogy az nem csak csillagokat lát lehullóban stb. Aztán vitézünk holmi spielbergi ősgyíkokkal viaskodik, amelyeknek kénkőves a leheletük és hátul füstöt eregetnek. János vitéz rendre mindnek levágja a fejét. Elégedetten néz körül, térdig vérben. Szinte gyökeret ver a lucsokban.

JÁNOS (zihálva): Na, ez elég is lesz mára. Ezen a helyen kissé megpihenek, holnap... Holnap? Holnap új nap virrad ránk. Ismét.

23.

A tökrészeg János még mindig alszik, amikor a víz felől egyre kivehetőbben fiatal női hang hallatszik (vadromantikusan, mint például az Üvöltő szelekben).

ILUSKA: Jánoso-o-om! Édes Jancsikáááám!

Semmi.

ILUSKA: Nyújtsd a kezed, kérlek!

Semmi.

ILUSKA: Csókolj meg, drága vitézem! Vágyom rád! Fogjál meg!

Fogantja lesz. Látjuk, ahogy Kukorica János Vitéz visszafiatalodott, délceg lelki figurája kilép ellehetetlenült, összeesett testéből, gálánsan leszakítja a virágszálat, s kihúzott derékkal elindul a patak felé.

24.

János Vitéz és Iluska: mint marcipánból formázott ifjú pár a lakodalmas tortán: egymás mellett ül egy hatalmas (animált ?) tündérrózsa levelén a patak öblében. Lassan leválasztja őket, és lustán forgatva, gyorsulón pörgetve magával ragadja az ár. Utánuk evez, kajakoz – egy hatalmas, szűk, orrában spiccesedő, csukaszerű cipőben, derékig láthatóan – a deák és a dalnok. A deák int, mosolyog. A dalnok énekel. Rekedten regél.

DALNOK: A tündéremzetség gyönyörű körében és kedves Iluskája szerető ölében mai napig Kukorica János Vitéz őkegyelme szép Tündérországnak boldog fejedelme.

DEÁK: Sej!

MINDKETTEN: Kukorica János Vitéz! Sej-haj!

Eltűnnek valahányan a patak kanyarulatában, valamely óriásbéka (tudományosan: Buffon valami) vigyázó szemétől kísértén.

25.

Már megint esteledik. A nap lebukott a pusztá mögé. Idősebb Iluska – a bicikli kormányán kofferral, csomagtartóján súlyos teherrel – billegve, izzadva pedálozik egy a falutól távolabb eső, kivilágított tanya fele. Félkézzel hátranyúl.

ILUSKA: Fogódkodj, János, a jó égbe! Mingyá hazajutunk.

János bá' csukott szemmel, mosolyogva fogódkoz Iluskába.

Flash: francia királylány: lovagol lenge fátylában. Hátulról János kapaszkodik a leány kemény csecsébe, arcát a lány hátához szorítja. Mint álmában, finoman kicsordul a nyála.

Vitéz Kukorica János bácsi mosolyogva nyomná hősi vesszejét hátulról a rázkódó jeány fehér cipőfeneke alá.

János bá' kinyitja szemét, és rövidlátón belebámul, belepislog a felette ugráló holdba. Csak nézi, nézi az ég kerek, tányérképű éji vándorát, és mosolyog, mint akit megütött a guta.

JÁNOS: Roli? Hm... Roland?

ILUSKA (hátra): Mi?!

JÁNOS (kiabálva): Roland?!

ILUSKA: Ronaldó!

JÁNOS: Aha.

26.

Csak a puszta. Mint kiürült színtér, pőréen fürdik a holdfényben. És halkan locsog a patak.

(KUKORICA JÁNOS VITÉZ, VÉGE)